

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Фонд Східна Європа

Стимулювання інвестиційної діяльності в Ірландії та країнах Балтії

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-дослідницьким
центром на запит
народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Стимулювання інвестиційної діяльності в Ірландії та країнах Балтії

Сприятливий інвестиційний клімат є ключовою умовою для стимулювання прямих іноземних інвестицій та розвитку малого та середнього бізнесу. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є найбільшим джерелом зовнішнього фінансування у країнах, що розвиваються. Точного визначення поняття «інвестиційного клімату» не існує. Світовий банк визначає діловий та інвестиційний клімат як наявність можливостей і стимулів у компанії до здійснення продуктивних інвестицій, створення робочих місць і розширення своєї діяльності. Стан інвестиційного клімату можна визначити, використовуючи три набори змінних:

- макроекономічні умови, зокрема фінансово-бюджетна, кредитно-грошова і торгова політика;
- якість управління і наявність інститутів;
- ступінь розвиненості інфраструктури.

На формування ділового та інвестиційного клімату впливають не лише такі чинники, як рівень податкових ставок або податкові пільги для бізнесу. До числа інших важливих факторів відносяться рівень політичної стабільності, верховенство закону, макроекономічні умови та рівень довіри до влади.

Найбільш важливими факторами для створення політичного середовища, що сприяє формуванню сприятливого клімату для інвестицій і ведення бізнесу, є:

- **Гарантована безпека.** Якщо компанії не впевнені в тому, що їх співробітникам і майну буде забезпечена безпека, вони не повірять і в безпеку своїх інвестицій. Більш того, необхідність додаткових заходів щодо забезпечення фізичної та інформаційної безпеки і додаткових витрат зі страхування і виплати допомоги іноземним спеціалістам збільшує вартість інвестицій.
- **Захист і гарантії прав іноземних інвесторів.** Іноземних інвесторів приваблює «національний режим»: коли до них пред'являють такі ж вимоги, як і до місцевих компаній.
- **Стабільність законодавчого середовища.** Постійні зміни в законодавстві негативно позначаються на можливостях інвестора планувати фінансову діяльність. Крім того, зміни в правилах ведення бізнесу збільшують витрати інвестора.
- **Транспарентність, тобто прозорі правила гри.** Ступінь прозорості інформації про те, яким чином діють норми і правила, що регулюють питання інвестицій, і яким чином вони можуть бути змінені, значною мірою визначає інвестиційні рішення інвесторів.
- **Викорінення корупції.** Крім репутаційних і кримінальних ризиків, які тягне за собою корупція, необхідність діяти в корупційному середовищі може, за оцінками, обійтися інвесторам в 4 відсотки від загальної суми їх витрат.
- **Належне врядування.** Належному управлінню мають бути притаманні чотири основні якості: передбачуваність, транспарентність, підзвітність і участь населення¹.

¹ Best-Practice Guide for a Positive Business and Investment Climate [Електронний ресурс] // OSCE. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2rkuphk>.

Ірландія

Одним з найяскравіших прикладів країни, де стимулом для залучення ПІІ став здоровий діловий та інвестиційний клімат, є Ірландія. У 1970-1980-і роки внаслідок високого рівня безробіття і низьких темпів економічного зростання спостерігався сплеск робочої міграції в Сполучені Штати і в інші країни. В середині 1980-х років рівень безробіття в Ірландії сягнув 20%, а обсяг державного боргу в розрахунку на душу населення був найвищим в світі. У 1990-ті роки в Ірландії були проведені масштабні економічні перетворення, в результаті чого вона стала однією з провідних європейських країн за розміром ВВП на душу населення, зайнявши друге місце після Норвегії (за даними МВФ). Особливістю ірландського успіху є те, що країна, яка не має потужної промислової бази та значних запасів природних ресурсів, використала свої переваги (в т. ч. членство в ЄС) для формування позитивного ділового клімату і проведення економічної політики.

Ірландія покращила інвестиційний клімат, запропонувавши бізнесу такі умови:

- найнижча в Європі ставка податку на прибуток – 12,5%;
- наявність молоді висококваліфікованої робочої сили, готової працювати за невелику заробітну плату;
- відмова від необґрунтованого втручання з боку влади, орієнтація на конкуренцію і дерегулювання;
- інфраструктура: обладнаний міжнародний аеропорт, пов'язаний з багатьма економічними центрами Європи і Північної Америки, велика база навчальних закладів, в т. ч. технічних інститутів;
- партнерські відносини між урядом, профспілками і роботодавцями;
- зацікавленість в економічному розвитку і прагнення залучити кращі компанії для інвестування в Ірландію².

Частково успіхами свого економічного розвитку Ірландія безсумнівно зобов'язана своєму вступу до ЄС. Фінансування за рахунок коштів ЄС поставило ірландський уряд перед необхідністю дотримання дисципліни планування, оскільки структурні фонди орієнтуються на шестирічний цикл. Крім того, важливим компонентом формування сприятливого інвестиційного клімату було співробітництво між об'єднаннями найманих працівників і роботодавців – принцип «соціального партнерства». Профспілки погодились на справедливий, але помірний рівень оплати праці в обмін на підтримку урядом принципу «держави загального добробуту». Комітети соціального партнерства беруть постійну участь в процесі вироблення рішень з економічних питань. Між державним і приватним секторами підтримується систематичний діалог.

Залучення Ірландією прямих іноземних інвестицій також проводилося цілеспрямовано, в чотирьох пріоритетних секторах економіки. Першим став сектор ІКТ – інформаційних і комунікаційних технологій. Другий великий сектор – фармацевтика і медична промисловість. Третій – міжнародні фінансові послуги. Галуззю, у якій зафіксовані найбільш високі темпи зростання, є сектор міжнародних послуг – розробка програмного забезпечення, послуги операторських центрів

² Best-Practice Guide for a Positive Business and Investment Climate [Електронний ресурс] // OSCE. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2rkuphk>.

підтримки клієнтів, а також об'єднані центри обслуговування. Уряд Ірландії розробив всеохоплюючий стратегічний підхід до розвитку цього сектору з метою перетворення Ірландії на лідера у сфері хмарних сервісів (cloud computing). Декілька університетів Ірландії спільно з відомими компаніями EMC, HP та IBM розробили магістерські програми за цим напрямом³.

За даними **Агенції із залучення інвестицій Ірландії (IDA)**, за останній тиждень (26.05-02.06 2017 року) в Ірландію було інвестовано €300 млн. та створено 600 робочих місць⁴.

У 2015 році Ірландія посіла третє місце у світі за обсягом отримання ПІІ після США та Китаю (\$203,5 млрд)⁵.

Естонія, Литва, Латвія

Наразі всі три країни Балтії – Естонія, Литва та Латвія – належать до числа світових лідерів в міжнародних рейтингах з найбільш сприятливих умов для ведення бізнесу. Відповідно до рейтингу «**Doing Business 2016**» Естонія посідає 12 місце серед країн світу за легкістю ведення бізнесу, Латвія – 14 місце і Литва – 21 місце відповідно (для порівняння, Україна посідає 80 місце з 190)⁶. Причинами успіху країн Балтії у залученні іноземних інвестицій є:

³ Cloud Computing [Електронний ресурс] // IDA Ireland – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/28Ywi93>.

⁴ Over 600 Jobs announced and €300 million invested in Ireland in the past 7 days [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.idaireland.com/newsroom/over-600-jobs-announced-a/index.xml>.

⁵ За даними Світового банку: Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?year_high_desc=true.

⁶ Economy Rankings [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.doingbusiness.org/rankings>.

- **Розумне використання інструменту вільних економічних зон.** У Литві успішно розвиваються вільні економічні зони, в яких інвестору надаються послуги за принципом «єдиного вікна» і різні податкові пільги. 7 вільних економічних зон Литви розташовані в економічних центрах країни. Підприємства, які працюють у цих зонах, звільняються від сплати податку на прибуток протягом перших шести років діяльності. У наступні 10 років ставка оподаткування становить 7,5%. Такі пільги надаються компаніям-виробникам, які інвестують понад €1 млн, та компаніям, що надають послуги, які інвестують понад €100 тис. та наймають понад 20 осіб на повний робочий день⁷.
- **Низькі ставки податку на прибуток корпорацій.** У кожній з трьох країн діє плоска шкала податку на прибуток корпорацій з низькими ставками. У Латвії податок на прибуток становить 15% (з 2002), в Естонії – 20% (з 2015 року), в Литві – 15% (з 2007 року)⁸.
- **Підтримка технологій і ІТ сектору.** У всіх трьох країнах досягнуто високого рівня комп'ютеризації та поширення Інтернету, і їм вдалося отримати підряди на аутсорсинг ІТ з країн Північної Європи та США. Зокрема, завдяки конкурентоспроможності витрат на реалізацію проектів в області ІТ в Естонії, її називають «південною Фінляндією».
- **Орієнтація на ринкову конкуренцію.** У країнах Балтії припинено державне субсидування більшості галузей економіки.
- **Розумна податково-бюджетна і кредитно-грошова політика.** При відносно низькому дефіциті поточного платіжного балансу, країни Балтії також дозволяють вільний обіг капіталу і мають конвертовану валюту⁹.

Висновки

Стабільне політичне середовище є важливою передумовою економічного розвитку та залучення інвестицій, що, в свою чергу, уможлиблює створення робочих місць та зниження рівня безробіття. Відтак, передумовами забезпечення сприятливого інвестиційного клімату є: зміцнення безпеки шляхом забезпечення політичної стабільності; захист і гарантії прав інвесторів; впровадження податкових пільг для бізнесу; передбачуваність та прозорість процедур; макроекономічна стабільність.

*Підготувала
Аналітик
Європейського інформаційно-дослідницького центру
Катерина Пенькова*

⁷ FEZ in Lithuania [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.investlithuania.com/business-locations-projects/>.

⁸ За даними [TradingEconomics](http://www.TradingEconomics.com).

⁹ Best-Practice Guide for a Positive Business and Investment Climate [Електронний ресурс] // OSCE. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2rkuphk>.